

УДК 7.012:664.4

ДИЗАЙН ЕКОЛОГІЧНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПОДАРУНКОВОЇ УПАКОВКИ: ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ

СКЛЯРЕНКО Наталія^{1,2}, СОБКО Богдана²

¹ Луцький національний технічний університет, Луцьк, Україна

² Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна
nata_skliarenko@ukr.net; sobkodana22@gmail.com

У роботі проведено аналіз особливостей дизайну екологічно-орієнтованої подарункової упаковки. Визначено основні підходи до класифікації упаковки за матеріальними, функціональними та технологічними критеріями. Досліджено позитивні якості екологічної упаковки у контексті впливу на споживачів та загальну екологічну ситуацію. Обґрунтовано важливість впровадження сталих рішень у сфері пакування, здатних покращити її екологічну ефективність.

Ключові слова: екологічно-орієнтована упаковка, сталий дизайн, класифікація, екологічні матеріали, подарункова упаковка, відповідальне споживання.

ВСТУП

Сучасний ринок екологічно-орієнтованої подарункової упаковки набув суттєвих змін через екологічні проблеми та зростаючу обізнаність споживачів. Дизайн упаковки більше не обмежується естетичними ознаками, а набуває стратегічного характеру. Використані матеріали несуть негативний вплив на навколишнє середовище і потребують повторної переробки. У цьому контексті така упаковка формує екологічне мислення споживачів і створює нові підходи до класифікації матеріалів, структур та принципів проектування. Проблемою є необхідність у розробці чіткої класифікації екологічно-орієнтованої подарункової упаковки, яка б сприяла її ефективному використанню в індустрії дизайну та допомагала брендам впроваджувати сталі рішення у їхню продукцію.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є проведення класифікації екологічно-орієнтованої подарункової упаковки з метою систематизації екологічних рішень у сфері пакування, за якими доцільно оцінювати сталість і функціональність рішень. Аналіз дозволить визначити критерії оцінки екологічності упаковки, сприятиме її впровадженню у виробництво та допоможе брендам і дизайнерам приймати обґрунтовані рішення щодо вибору пакувальних упаковок.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Екологічно-орієнтована подарункова упаковка – це упаковка, розроблена з урахуванням принципів сталого розвитку та мінімального впливу на довкілля. Вона передбачає використання екологічно безпечних матеріалів, скорочення відходів, зниження рівня забруднення та можливість вторинної переробки або багаторазового використання [1]. Дизайн упаковки, з урахуванням екологічних принципів класифікується за матеріальними (біорозкладні, перероблені матеріали), функціональними (можливість повторного використання) та технологічними критеріями (енергоефективне виробництво, мінімізація відходів).

Сьогодні одним із найпопулярніших екологічних рішень є *паперова упаковка* (табл. 1:1). Вона виготовляється з відновлюваних ресурсів, таких як перероблений папір або сертифікована деревина, що робить її екологічно чистим вибором – упаковка швидко розкладається в природних умовах і не завдає шкоди довкіллю.

Тканинна упаковка (табл. 2:1) виготовляється з натуральних матеріалів, таких як бавовна, льон або джут, що робить її повністю біорозкладною та багаторазовою. Завдяки своїй довговічності вона використовується повторно, що значно знижує рівень відходів. Тканинні мішечки або обгортки є альтернативою одноразовим упаковкам, оскільки слугують стильним аксесуаром або виступають практичним засобом для зберігання речей [2].

Традиційним рішенням у багатьох культурах є *упаковка з природних матеріалів* (табл. 3:2), яка ідеально поєднує естетику та екологічність. Матеріали є біорозкладними, не забруднюють навколишнє середовище та повторно використовуються в побуті. Дерев'яна упаковка, виготовлена з екологічно сертифікованих порід, має особливу міцність та довговічність [3].

Одним із найбільш перспективних варіантів екологічного пакування є *упаковка з біорозкладних матеріалів* (табл. 4:3). Завдяки своїм властивостям такі упаковки можуть замінити традиційний пластик, який забруднює довкілля. Біорозкладні матеріали мають високу екологічну цінність, оскільки швидко розпадаються під впливом природних факторів. Головним викликом для біорозкладних упаковок є їхня вартість, яка поки що є вищою, ніж у традиційних пластикових аналогів [4].

Вощені мішечки (табл. 5:2) як варіант екологічної упаковки поєднують в собі природність і практичність. Їх перевагою є багаторазовість, тобто можливість використання тривалий час при належному догляді (протирання). Вони є повністю біорозкладними, оскільки після завершення терміну експлуатації тканина і віск розкладаються без шкоди для природи [5].

Компостовані упаковки (табл. 6:4) є важливою категорією одноразової екологічно орієнтованої упаковки, оскільки вони здатні повністю розкладатися в умовах компостування, перетворюючись на органічні добрива. Компостовані упаковки використовуються для пакування їжі, косметики та побутових товарів, а їх головна перевага – можливість безпечного повернення до природного кругообігу [5].

Їстівна упаковка (табл. 7:4) виготовляється з натуральних матеріалів, таких як водорості, желатин і крохмаль. Вона повністю безпечна для споживання в їжу, замінює звичайний пластик і зменшує кількість відходів.

Таблиця 1

Види екологічно-орієнтованої подарункової упаковки

 1 Паперова упаковка (повністю переробна та біорозкладна), класична, універсальна, легко піддається вторинній переробці та підходить для подарункових пакунків [1].	 2 Тканинна упаковка (багаторазова та натуральна), універсальний вибір для екопакування, екологічний варіант для преміальних подарунків [1].	 3 Упаковка з природних матеріалів – з кори дерева або шпону, легкі та біорозкладні, підходять для подарункових наборів [2].	
 4 Біорозкладні упаковки (біорозкладні пакети із кукурудзяного крохмалю), легкі, розкладаються швидше, ніж звичайний пластик [3].	 5 Вощені мішечки як заміна синтетичним матеріалам [2].	 6 Компостовані матеріали (компостовані етикетки та наліпки), розкладаються без шкоди для природи [4].	 7 Їстівна упаковка, обгортки з рисового паперу, компостуються та придатні для їжі [4].

Попри численні переваги, екологічні види упаковки мають і свої недоліки. Найпоширенішими є вища собівартість, порівняно короткий термін експлуатації та необхідність спеціальних умов для утилізації. Деякі біорозкладні матеріали вимагають промислового компостування, а тканинні та дерев'яні упаковки можуть бути дорожчими у виробництві. Проте, з огляду на екологічні виклики, розвиток стійких рішень у пакувальній індустрії є необхідністю для зменшення негативного впливу на довкілля.

ВИСНОВКИ

Екологічно-орієнтована подарункова упаковка відіграє важливу роль у формуванні відповідального ставлення до довкілля, розвитку сталого дизайну

та вдосконаленні споживчих практик. Класифікація екологічної упаковки враховує матеріальну стійкість, функціональність та технологічні аспекти. Її класифікують за такими видами: паперова, тканинна, упаковка з природних матеріалів, біорозкладна, вощені мішечки, компостовані та їстівна упаковки. Сприйняття споживачів відіграє ключову роль у популяризації екологічних пакувальних рішень, тому дизайн таких упаковок відповідає як екологічним стандартам, так і естетичним очікуванням користувачів. Подальші дослідження у цій сфері можуть сприяти вдосконаленню матеріалів, методів виробництва та формуванню нових дизайнерських рішень, що забезпечать баланс між екологічністю, естетикою та економічною доцільністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Близнюк М. Екологічний дизайн: теоретичні основи, принципи, освітня складова. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Вип. 33. URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/33/141-153_Blyzniuk.pdf (дата звернення: 3.03.2025)
2. Колосов О. Є. Технологія пакування продукції: навчальний посібник. Київ : НТУУ «КПІ», 2016. 209 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/14444> (дата звернення: 3.03.2025)
3. Хмілярчук О. І. Проєктування пакувань. Практикум: навч. посіб. для студ. спеціальності 186 «Видавництво та поліграфія». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 95 с.
4. Пальчевський Б. О., Антонюк Ю. І. Віртуальне проєктування компонувань технологічних ліній пакування. Технологія і техніка друкарства. 2008. Вип. 1. С. 47-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Titd_2008_1_10 (дата звернення: 3.03.2025)
5. Дизайн видань і пакувань. Комп'ютерний практикум: навчальний посібник для студентів спеціальності 186 «Видавництво та поліграфія» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Б. Р. Кушлик, К. І. Золотухіна. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 66 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/27770> (дата звернення: 3.03.2025)

SKLIARENKO N., SOBKO B.

DESIGN OF ENVIRONMENTALLY FRIENDLY GIFT PACKAGING: ISSUES OF CLASSIFICATION

The paper analyzes the design features of environmentally friendly gift packaging. The main approaches to the classification of packaging by material, functional and technological criteria are determined. The positive qualities of eco-friendly packaging in the context of its impact on consumers and the overall environmental situation are investigated. The importance of implementing sustainable solutions in the packaging sector that can improve its environmental efficiency is substantiated.

Keywords: *environmentally friendly packaging, sustainable design, classification, eco-friendly materials, gift wrapping, responsible consumption.*